

HEMBYGGEN

organ för
Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur

Red. och ansv. utgivare
Örnhammar, Ernst
Red.-adr. Stockholm 50
Redaktionskommitté
Belfrage, R., Böredir.
L:son Rudstog, E. Arlit.
Danielsson Van, m. fl.

Årg. 3

N:r 1

1923

SVENSKA UNGDOMSRINGEN FÖR BYGDEKULTUR
HÖGSTA BESKYDDARE

H. MAJ:T DROTTNINGEN

FÖRSTE HEDERSLEDAMOT H. K. H. PRINS EUGEN

ÖVRIGA HEDERSLEDAMÖTER

Fru HULDA GARBERG, NORGE. »Delsbostintan» Doktorinnan IDA GAWELL-BLUMENTHAL. Författarinnan Dr. SELMA LAGERLÖF. Generalkommissarien för Göteborgsutställningen HARALD ADELSON

Ledamoten av Riksdagens Andra Kammare, Lektor KARL STARBÄCK Professor FRANS von SCHEELE. Kommandanten i Stockholm, Översten Friherre CARL ROSENBLAD. Fil. Dr. GUSTAF UPMARK.

V A D V I V I L J A

AV BÖRSDIREKTÖR KURT BELFRAGE

SVENSKA UNGDOMSRINGENS HEDERSORDFÖRANDE

Då såväl vår organisation som vårt tidningsorgan numera hava förändrat namn, kan det må hända vara på sin plats att med några ord för våra vänner och läsare beröra anledningen till dessa namnförändringar samt angiva både vad vi hittills velat vara och vad vi numera åsyfta att bliva.

Det var helt visst i en lycklig stund, som på sommaren 1920 Svenska folkdansringen, de svenska folkdansföreningarnes riksförbund, bildades. Städernas ytliga, osunda nöjesliv, där den berömda treenigheten, fotboll, jazz och bio, dominerade och de nästan ännu mera barocka avarter nöjeskulturen såg blomstra på landsbygden, där dock alltjämt tråkighetens ogräs rikligast frodades, hade så småningom öppnat ögonen på en hel del av den sundare och bättre ungdomen. Man började reagera mot ensidigheten och de värsta osmakligheterna i tidens negerkultur. Jazzkvalmet blev för kväljande. Som en naturlig opposition mot den utländska dansgalenskapen uppstod på olika håll i landet folkdansföreningar i syfte att hos ungdomen väcka intresset för våra egna gamla vackra folkdanser och vår egen gamla förnämliga folkmusik. Till en början var det kanske till stor del av nyfikenhet, som en del ungdomar drog till dessa föreningar, men nyfikenheten blev i regel förvandlad till något annat och djupare, sedan de sett, vad dessa föreningar hade att giva. Vilken omväxling, vilken rikedom, vilken skönhet, vilken kultur hade icke de svenska folkdan-

serna att bjuda på och vilka skatter av melodik, rytm och fägring rymde ej den musik, varpå dessa danser voro byggda. Allt detta måste taga sund ungdom, ty här kunde de få utveckla och giva uttryck åt all sin inneboende kraft och käckhet samt livsglädje, åt smidighet, behag, temperament och humör. Och det sunda enkla nöjesliv dessa föreningar satte upp som villkor för sina medlemmar gjorde dem än mera tilltalande för sund, ofördärvad ungdom. Det var som att komma från kvalmig, parfymrad boudoirluft ut i friska rena skogen. När så de vackra sommarkdagarna 1920 samlingsignalen ljöd till alla dessa folkdansföreningar att sluta upp på Skansen, lystrade man litet var — det blev ett par oförgätliga högtidsdagar för svensk folkdans och svensk folkmusik — och den nya riksorganisation, Svenska folkdansringen, som i detta sammanhang bildades, fick från förstastund en oväntat stor tillslutning. Alla kände, att denna ungdomsorganisation hade stora och betydelsefulla uppgifter att fylla i en ytlig dekadansperiod, att här fanns både idealitet och sundhet, att folkdansringens lösenord: "till strid mot det oäkta och osvenska!" samt: "för sund ungdomsglädje!" voro ord i sanning värda att anammas av ungdomen.

Att framgången också följt Svenska folkdansringen, därför borga sådana data ur dess korta historia som t. ex. de stora propagandafesterna i Malmö sommaren 1921, den ståtliga Köpenhamnskongressen samma år, som för svenskarnes

del blev en lysande victoria — mera superlativa lovord ha väl sällan och mera enstämmigt danska tidningar ägnat oss svenskar —, de lyckade, för två fullsatta hus med kungligheter och storpampar närvarande givna propagandafesterna "Danssen genom tiderna" i Stockholms Auditorium i maj 1922, den oförgätliga färden till Mariehamn midsommardagarna samma år och folkdansringens vackra värdiga insats i dessa dagars kulturfest, de av folkdansringen 1—2 juli anordnade och av c:a 18,000 personer besökta Säterspelen, om vilka tidningarna skrevo att "en mera givande och glänsande fest än detta års Säterspel torde icke kunna uppvisas i någon del av vårt land", den lyckade propagandafärden efteråt genom Dalarna och Värmland samt den stora nordiska folkdanskongressen i Kristiania, då svenskarne, såväl dansare som talare och spelmän, ytterligare befäste den position de förut vunnit och hemkommo med nya, ärligt förvärvade lagrar.

När segrarna å den nordiska folkdanskongressen i Kristiania vunnos, var Svenska folkdansringen emellertid förvandlad till "Svenska ungdomsringen för bygdekultur" eller Svenska ungdomsringen, som namnet populärt väl mest kommer att bli. Namnändringen hade beslutats vid Säterkongressen den 2 juli.

Att byta namn är helt visst en vansklighets sak för ett förbund, vare sig det är gammalt eller nytt. Har man ett gammalt, välkänt och inarbetat namn, vållar det alltid oreda att utbyta detsamma mot ett nytt och det blir gärna stagnation i utvecklingen. Är det ett ungt förbund, som håller på att arbeta sig in i medvetandet, blir namnbytet än vanskligare. Allt vad man vunnit, kan gå förlorat och man får i varje fall vara beredd på att utvecklingen därigenom kan försenas och fördröjas, ibland för ganska lång tid. Hur pass svårt det är för ett nytt förbund, även om det haft den allra gynnsammaste start och vunnit en hastig utbredning, att kämpa sig fram och få sitt namn intrumfat hos allmänheten, det har Svenska folkdansringen vid mer än ett tillfälle under de gångna åren fått erfara; de mest löjliga förväxlingar och sammanblandningar med andra, långt mindre organisationer av rent lokal art ha förekommit både i pressen och bland allmänheten. När nu Svenska folkdansringen efter ett par års energiskt arbete lyckats för-

läna god klang åt sitt namn och börjat få det känt och inarbetat bland allmänheten, kan det därför med rätta synas som en högst onödig och obetänksam åtgärd att vidtaga namnbyte. Att ringens styrelse det oaktat vågat påtaga sig ansvaret för en sådan åtgärd, beror på många och djupt liggande orsaker.

Redan då Svenska folkdansringen startades, hade nog flera av dess ledande män klart för sig, att vad de innerst ville, vad detta nya riksförbund vore avsett att bli, var ej blott en sammanslutning av folkdansföreningar med *enda* syfte att uppliva intresset hos ungdomen för våra gamla folkdanser, hur kärt än detta mål var dem. Målet var vidare. Läser man första paragrafen i Svenska folkdansringens stadgar, märker man detta bäst. Där talas det om att förbundets mål är att sprida intresse för och kännedom om icke blott våra gamla folkdanser utan ock våra lekar, folkvisor och allmogemusik, våra hembygdsdräkters helgd och betydelse samt att skapa förståelse för vår gamla bygdekultur. Där står ock som ett av huvudmålen angivet att sammanföra olika klasser av svensk ungdom för att mellan dem skapa ett starkt vänskapsband och, ehuru ej uttryckligt i stadgarne angivet, hos dem alla ingjuta en *sund* livsglädje. Det var alltså till "syvende" och sist hela vår gamla hembygds-kulturs värnande och bevarande folkdansringen satt upp som sitt mål, på samma gång det var ett stort ideellt uppfostringsprogram för svensk ungdom den uppställt.

Så måste det stå klart för de flesta, att det antagna förbundsnamnet var litet för snävt, icke täckte det program, som i verkligheten var förbundets. Hur ofta har man icke också under dessa år, då man ville bland allmänheten göra propaganda för vårt förbund, fått höra om dömen som dessa: "folkdansringen. Jaså, ni äro en sådan där dansklubb. Nej, har ni inga *större* intressen kan jag verkligen ej vara med". "Folkdanser, ja, det är mycket vackert, men hur kan man nu bilda förbund för *bara* sånt. Nej, vill ni ta upp på ert program hela vår gamla bygdekulturs värnande, ja, då." Och när man har svarat vederbörande, att det är just det vi ha på vårt program, har svaret lika säkert som amen i kyrkan kommit: "Ja, men varför kallar ni er då för folkdansringen." — Har

man talat med dem, som ha hand om de statliga och kommunala anslagen, vid alla dem vi, om vi skola komma någon vart och verkligen nå vårt mål, *måste* få på vår sida, har det också där hetat på samma sätt: "Nej, med *bara* dans på ert program kan ni icke i dessa depressionstider tänka på att få med av några anslag eller understödsfonder. Det är för snävt program." Att vårt program *faktiskt* varit vidare, återstudsade alltid inför det ofrånkomliga faktum, att vårt namn *blott* var folkdansringen.

Så blev det för vårt förbunds ledning en nödvändig sak att med full vetskap om de svårigheter en namnändring alltid föra med sig, dock söka verka för att få en sådan till stånd, på det att vårt förbund icke måtte av sitt eljest så vackra *namn* hindras i sin utveckling och förnekas det yttre stöd och hjälp, som för oss liksom alla andra organisationer är och blir en nödvändig sak. Väl väckte förslaget till en början på sina håll motstånd, men även motståndarne syntes snart klokt och framsynt böja sig för vad genom en namnförändring stode att vinna.

I stort sett är det väl alltså inte något annat än en ren *namnändring*, som ägt rum, då av Svenska folkdansringen blev Svenska ungdomsringen för bygdekultur, men en namnändring, som utåt klart och tydligt markerar, att vårt program och vårt mål är vidare och omfattar hela den gamla svenska bygdekulturens bevarande och vårdande. Men genom denna namnändring har dock ofrånkomligt själva vårt arbetsfält blivit större, våra uppgifter mångfaldigade, vår arbetsbörda tyngre. Genom den uppdelning av vårt arbete på olika sektioner, som vi tänkt oss, framgår detta än bestämdare. När vår organisation blir fullt färdig — Rom bygges som ni vet icke på en dag — skall vårt förbund vara uppdelat i ett tiotal distrikt och arbeta å fem självständiga sektioner (en för folkdans och folkvisedans, en för allmogemusik, en för sång, en för vandringar och lekar m. m. samt en för folkminnesforskning och hembygdsvård i allmänhet).

Nu kan alltså *ingen* skylla på, att ej vårt arbetsprogram är omväxlande nog, att det icke finnes något att intressera sig för. Icke heller behöva de, som anse sig vara ur dansen och leken, numera stanna utanför vår krets. *Vår* ungdomsring tar emot och har behov av *alla* goda sunda krafter i

detta land och för oss är ingen för gammal, ingen annan än den åtminstone, som har mist förmågan att känna ungt och varmt för hem och hembygd. Nu får ingen trötthet, intet vankelmod, intet split, inga personliga intressen, ingen kunglig svensk avundsjuka nästla sig in bland oss. Med friska armar och nävar, med hoppfull håg och med fast tro på vårt förbunds framtid skola vi hjälpas åt att draga lasset framåt. Så skall det också gå.

Redan hava stora framgångar mött oss under den korta tid Svenska ungdomsringen funnits till. Fr. o. m. december 1922 kunna vi bjuda ett varmt och ärligt välkommen i vår krets åt över 600 åländska ungdomar. Då beslöt nämligen Ålands ungdomsförbund att inträda i vår organisation och Svenska ungdomsringen hade den stora glädjen att under dagarna 1—5 december som sina gäster i Stockholm hälsa ett tjugotal representanter från nämnda förbund. Vid de två lyckade och värdiga propagandafester, som Ungdomsringen den 2 och 3 december anordnade å Musikaliska akademien — den ena ordnad som Svensk afton med föredrag om "Sverige för hundra år sedan", uppträdande av Delsbostintan och Värmlands storspelman Dan Danielsson, ett extra för tillfället hitkommet Tranåslag, som på ett mönstergillt sätt utförde ett par av våra gamla härliga folkvisedanser samt våra egna präktiga Stockholmslag, den andra som Värmlandsafton med föredrag om Gösta Berlings och Gustaf Frödings Värmland, Frödingsdikter av den kände Frödings-tolkaren, generalkonsul Hugo Duhs, folkvisedans av Tranåslaget, Värmlandslåtar av Danielsson samt Värmlandsdanser av Stockholmslagen — uppträdde också våra åländska gäster och gladde oss alla med sin flärdfria, enkla, men så vackra uppvisning. De ord, som talades såväl då som vid den ståtliga och minnesrika fest Ungdomsringen på aftonen den 2 december hade anordnat för sina långväga gäster i börshuset, vittnade oförtydligt nog om hur glada vi voro å ömse sidor åt det kulturella och ideella föreningsband, som nu knutits mellan oss.

Söndagen den 3 december 1922 blev för Svenska ungdomsringen kanske den hittills betydelsefullaste framgången. Sveriges drottning hade denna dag lovat emottaga oss å Stockholms slott. Det var en ståtlig syn att se det långa tåget av frisk

frejdig ungdom i våra vackra brokiga folkdräkter med ett stort antal spelmän och ringens nya fana i tēten ringla sig uppför Lejonbacken. Genom festvåningens alla praktsalor gick tåget till Vita havet, där Konungen, Drottningen och hela den Kungl. familjen samt en lysande församling av inbjudna väntade oss. En vackrare och värdigare fest har säkert ingen av oss varit med om, men den blev mera än så, denna uppvaktning blev den mest ståtliga reklam för hela vår rörelse. Djupt gripen och rörd av de manligt enkla och ungdomligt uppriktiga och ärliga ord, som av ringens hedersordförande riktades till henne samt av den utomordentligt vackra och lyckade uppvisning hon fick åse*) *erbjöd* sig Drottningen — sällsynt och hedrande nog — att bliva vårt förbunds högsta beskyddare, varjämte prins Eugen åtog sig att bliva vår förste hedersledamot. Vad detta moraliskt, ideellt och socialt innebär och kan komma att innebära för ett ungt förbund, behöver nog ej här framhållas. Men denna uppvaktning blev också oerhört betydelsefull därigenom att Ringen vid detta högtidliga tillfälle fick för en publik, som eljest kanske icke på länge skulle få reda på oss eller bekymra sig om oss, men vilkas stöd och hjälp kan bliva för oss av största vikt, tydligt och klart tala om, vad vi voro och vad vi ville och tala om det så, att de, som närvaro, säkert icke komma att glömma oss. Betecknande för hur alla kände det tror jag var vad en av de närvarande högsta hovdignitärerna yttrade till undertecknad vid uppvisningens slut: "Många ståtliga skådespel har jag sett på Stockholms slott, men jag kan försäkra er, att kanske intet har så gripit, varmt och rört oss alla som det i dag.

Redan hava många framstående män och kvinnor förklarat sig villiga att bliva heders- eller stödjande ledamöter i vårt förbund. Sådana namn som Selma Lagerlöf, Hulda Garborg, Ida Gawell-Blumenthal, Gustaf Upmark, Frans von Schéele, Karl Starbäck, Carl Rosenblad torde tala för sig själva. Vi hoppas ock på att såsom våra få räkna män såsom Erik Axel Karlfeldt, Gerhard Mag-

* Programmet var följande 1. Tal, på vilket Konungen svarade. 2. Jungfrun gick åt killan, Tranåslaget. 3 a) Jösse häradsföreläsning b) Västgotapolska. Stockholmslag. 4. Dan Danielsson. 5. Ålandskadrilj av Ålandslaget. 6. Delsbo-
stintan. 7. Skrälat. Stockholmslag.

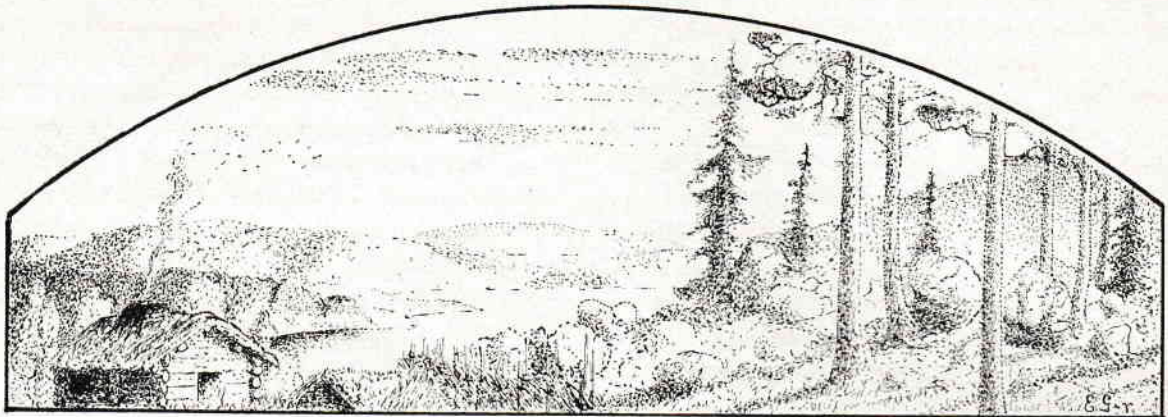
nusson, Fabian Månsson, Karl Erik Forsslund, Oscar von Sydow m. fl. Även andra förbund såsom Jordbrukarungdomens riksförbund har uttalat sin livliga sympati för samarbete med vår organisation och förklarat sig villiga ingå inom våra sektioner.*)

I överensstämmelse med den beslutade namnändringen å vårt förbund har vårt tidningsorgan också fr. o. m. detta år ändrat namn. Vi ha valt det namn, som är det bärande och centrala i allt vårt arbete: Hembygden. Att lära vår ungdom och vårt folk att älska den och det gamla svenska kulturarvet, att lyssna till den granens susning, vid vars rot deras bo har sitt fäste, det är vad vi innerst vilja. Då på grund av omorganisationen nya vidgade uppgifter också vänta vår tidning, ha vi fr. o. m. i år som hjälp för redaktören tillsatt en särskild redaktionskommitté och hoppas varmt, att vår tidning fortfarande med heder skall kunna infria alla de förhoppningar vi även ställa på den samt lyckas icke blott bibehålla alla sina gamla vänner, utan vinna många många nya sådana.

I sommar stundar den stora Göteborgsutställningen. Svenska ungdomsringen står då som värd för den fjärde nordiska folkdanskongressen. Då gäller det att på allvar visa, vad vi duga till som organisatörer, att icke av redan vunna segrar bliva övermodiga och loja utan tvärtom. Icke blott på några få få vi kasta bördorna och ansvaret, *alle* man i ledet måste känna och göra sin plikt. Så skall också detta slag bliva en ny framgång för vårt förbund.

Arbete saknas oss alltså icke, uppgifternas mångfald kanske fastmer förskräcker den klenmodige. Men ej höves det ungdomen att rädas för svårigheter och arbete. I enighetens, den goda viljans, det friska arbetshumörets och den osjälviska idealitetens tecken skola vi, som så många före oss, segra, och Svenska ungdomsringen skall då en dag, som vi så varmt hoppas och vilja tro, kunna för all sund svensk ungdom bliva det samlande, bärande, enande namnet. Ske alltså!

* Av nya föreningar som under året ingått i vårt förbund kan nämnas: Vara folkdanslag, Rättviks folkdanslag, Åtvidabergs hembygdsförening, Tranås gymnastiksällskaps folkvisekör, Huskvarna folkdansförening, föreningen folkdansens vänner i Motala, Nässjö folkdanskklubb, Kisa lokalavdelning av jordbrukarungdomens förbund, föreningen Bydegillet, Stockholm, Mellersta Södermanlands bygdegille, Malmköping, S. G. U. folkdangille, Katrineholm.

FRÅN VÄRMLANDS FINNBYGD

FÖR HEMBYGDEN AV FRYKSDALSPOJKEN

DENNA UTMÄRKTA OCH SAKLIGA SKILDNING BÖR VAR OCH EN NOGGRANT GENOMLÅSA. RED.

*"Detta är värden, som
icke få äventyras — —".*

Historien berättar att gamle kung Gösta, då han besteg Sveriges tron, emottog ett "öde och utarmat land". De norrländska landskapen gömde inom sina gränser stora ouppodlade vidder, krig och farsoter hade avfolkat byarna och där fanns gamla odlingar där ej "hane galit" sedan sekler. Men det var icke blott de norrländska landskapen, som voro öde, det fanns även andra landsdelar, som ägde ödevidder, och ett sådant var Värmland. I landskapets norra del gingo långa moränåsar, där växte stora skogar, sällan trampade av människofot, endast älgen och björnen störde tystnaden, *här* hade aldrig hanen galit.

Mellan moränliderna runno en mängd strida älvar. Dessa vidgade ut sig ibland där dalen buktade sig, och där älven saktade farten och

vilade, bildades en liten långsmal sjö. Om man kliver upp på något av de höga bergen, som skjuta upp över moränåsarna, kan man se dessa små sjöar där älvarna brett ut sig. De likna jättestora, djupblå pärlor, uppträdde på en silkesnodd.

Ibland kunde en sådan där sjö bli så överfull att den steg över bräddarna några veckor på våren. Då växte ett magert gräs på sjöns stränder och gav ett visst värde åt dalgången. Men den var icke så värdefull att någon från bolbyarna, neråt Fryksände eller i Klarälvsdalen, ville bosätta sig där. Man hade inte lust att rödja så där långt upp i obygd. Och hade man inte lust själv, så ville man inte tillåta någon annan bolby att ta för sig av de stora vidderna.

Äganderätten till dessa stora ödevidder var vid denna tid tämligen löst fastslagen. Varje bolby hade rätt till beten, fiskevatten och jaktmarker, men blott så pass mycket som "en lytt man kunde vandra över utan att vila". Vilde därför någon hugga virke eller fälla timmer till kolning för gruvsdrift, kom han alldeles säkert i konflikt med någon bolby, eller kom deras intresse för nära. Men gamle kung Gösta visste råd för sådant, och med sin makt och myndighet bestämde han omkring 1556, att "obygden hör Gud, konungen och fäderneslandet till". Genom detta kraftord satte han en gräns för den enskildes spekulation, och vägen var fri för kommande odlare.

Moränåsar.

Kung Göstas dekret av år 1559 om uppodling av de svenska obygderna och med löfte för vem som ville att taga för sig och svedja, fann inget gensvar hos byamännen. Svensken var icke tillräckligt seg för att ta itu med moräntrakterna, en segare ras blev det förbehållet att skapa fruktbar jord, framför allt i de norra värmländska obygderna. Österifrån kom den rasen; finnarna ha vi att tacka för detta arbete.

Finnarnas tidigaste historia är ännu icke avslutad. Det vi veta om denna mongolras' första uppträdande har berättats av arkeologer med stöd av förhistoriska fynd. Sålunda vet man att redan under en tid, då våra förfäder använde vapen och redskap av sten, fanns i byarna ett mongolfolk, vilket antages vara finnar. Svenskarna bodde runt Bottniska viken och ägde markerna då finnarna invandrade österifrån. Svenskarna veko undan och sedan ha dessa båda raser levat sida vid sida i det land, som kom att kallas Finland, ända fram till vår tid. Ett utbyte de olika länderna emellan är därför förstaeligt, och det är orätt att tro, det finnarnas utflyttning till Sverige under Gustaf I och Karl IX var den första i sitt slag.

I de svenska fornsägnera skymta en del typer fram, vilka med all sannolikhet voro finnar. Sagan om Völund, den trollkunnige smeden, berättar åtskilligt av intresse, och man kan vara alldeles viss om, att den poetiska Eddans Völundakvæde är diktat av en skald, som väl kände till skogsfinnarnas liv.

Fram genom medeltiden torde ett jämt utbyte av människor skett mellan Sverige och Finland. Vid det korståg, som Birger Jarl företog omkring 1249, överfördes en hel del svenska familjer till Finland för att stödja de kristna kolonierna, medan finska familjer fingo överflytta till Sverige för att bibringas kristen tro. Veterligt är ock att ordet "finnmark" förekom här i Värmland före Gustaf Vasas tid.

Finnarna voro väl förtrogna med järnet och förfarna i smideskonsten. Gamle kung Gösta införskrev finnar, bl. a. till Sala, för att hjälpa upp bergshanteringen. Den största invandringen till Sverige, och allra rikligast till Värmland, hade dock sin grund i de första vasakonungarnas odlingsplaner, och i detta fall erhöles de god hjälp i de svåra inre förhållanden, som voro rådande i Finland.

Redan under Gustaf I:s tid voro klagomålen högljudda över svenska adelns framfart i Finland. Ståthållare eller guvernörer och adelsmän hade underlagt sig stora jordegendomar med oskäligen arrenden av bönderna. Från öster inföllo omkring år 1560 härjande ryssar och på 1570-talet inföllo tatarerna och brände stora landsdelar ända fram till Uleåborg. Missväxt och hungertid utarmade landet, man fick varken arbetslust eller arbetsro och Karl IX:s inbjudan till finnarna att komma över till Sverige för att taga obygderna i besittning, hälsades med stor tillfredsställelse.

På skilda vägar kommo så ödeviddernas uppodlare in i vårt landskap och sägnera om deras äventyrliga färder runt Bottenhavet eller över Ålands hav gå ännu som vilda sagor bland ättlingarna i Värmlands finnbygd. Under en tidrymd av cirka 50 år blevo så de långa moränliderna i nordvästra Värmland befolkade av en härdig ras, som kunde taga reda på möjligheterna. På några få ställen togs floddalen i besittning, skogarna och bergslutningarna blev deras egentliga land. År 1660 skedde skattdragningen av finntorpen och finnhemmanen, men att uppräknade dem alla skulle inkräkta för mycket på utrymmet. Jag nöjer mig med att uppräknade s. k. finnsocknarna. Delvis finska äro Eks härad, Ny och Dalby. Helfinska äro Norra och Södra Finnskoga, Nyskoga, Östmark och Hvitсанд. Här i dessa hava savolaxarne brutit bygd. I de helfinska socknarna Lekvattnet och Bogen är den karelska typen övervägande. Gräsmark, Eda, Gunnarskog och Mangskog äro delvis finska socknar. De ligga söder om de förut uppräknade.

Genom åtskilliga "kungliga brev" och till landshövdingarna ställda förordningar sökte de första vasakonungarna och drottning Kristina på allt sätt stödja finnarna i deras odling. Men alltför många privata intressen fingo fritt spelrum. Finnarnas obekantskap med lagarna, språket och gängse seder förde dem snart i konflikt med bolbyarnas innevärdare. Den andliga odlingen kunde ej nå dem, domarne och fogdarna förstodo dem icke, hårda domar blevo fällda oftast mot bättre vetande, finntorpen brändes och innevärdarne nedskjötos eller jagades som vilda djur. Kom så en mäktig brukspatron och behövde skog och marker, fördrevos odlarne eller fingo mot en

rulle tobak och en kanna brännvin i vederlag lämna ifrån sig sin röjda teg.

Ända fram till omkring 1700 fortsatte dessa strider; sedan inträdde ett sekel av lugn, ja det blev så lugnt att finnarna glömdes totalt bort. Detta var deras räddning, ty finnen älskar lugnet och ensamheten. 1700-talet är värmlandsfinnarnas bästa tid.

Vid början av 1800-talet trädde de fram och hade under det gångna seklet växt till sig, och då de nu stiga fram komma de i samlad trupp och fordra att bli erkända som människor i staten, ja de till och med fordrade att få bli "en stat i staten". Historien om detta är i korthet följande.

En finsk studerande vid namn Gottlund företog en undersökning på eget initiativ av Värmlandsfinnarnas tillstånd. Han fann då att dessa skogsbor blivit försummade och bortglömda, levde i största okunnighet och att det nu var på tiden att skolor och präster togo hand om den andliga vården. En märklig opinion lyckades han skapa i riksdagen och prästeståndet, livligt understödd av kronprins Oskar (1823), domprosten Frans Mikael Franzén, dåvarande landshövding af Wingårdh m. fl. En 12-manna-deputation av finnar krävde kyrkor, egna präster, vägar, skolor m. m. och resultatet kom i sinom tid genom kyrkorna i Bogen och Lekvattnet omkring 1850.

Sedan skolor blivit inrättade i samtliga finnsocknar omkring 1860, har den efterföljande tiden gått i försvenskningens tecken.

De vackraste rökstugorna flyttades till städerna, finnkulturen hoppackades och katalogiserades för museer och enskilda samlingar. För flackningstiden svepte med förfärande hastighet genom de forna obygderna, turistföreningen fick ombud häruppe och kartritare kommo och satte andra namn på tjärn, finntorp, myrar, åar och bergsträckningar. Finnarnas uråldriga sedvänjor omdöptes till skrock och trolldom, deras själsliv gjordes till föremål för böcker och tidningsuppsatser, konstrikt svarvade träfat och vackra, enkla möbler köptes av turister, som till gengäld klottrade sina namn på ålderdomliga bodar och vackra dörrspeglar. Vandrande utför vägarna i de smala dalgångarna förstörde "intresserat folk" på några år vad århundraden

byggt upp. Allt detta är en lång historia, lika lång som sorglig, och det tråkigaste är att vi icke sett dess slut.

Men ännu finnes mycket kvar i badstugor och hundraåriga rökstugor, som försvenskningen icke nått. Förmåna finngårdar ligga ännu gömda bortom fjäll och myr, gömmande kulturskatter och värden, alltför dyrbara för att prisgivas åt lättingar och dagdrivare.

Vill du, som ögnar igenom dessa rader, följa mig till en sådan där finngård, skall jag visa dig väg och berätta för dig en historia om arbete och äventyr, en historia som går genom sekler.

Vi vandra ut från Östmarks kyrka, Värmlands vackraste tempel, i socknens mitt. Vi följa landsvägen nära 2 mil, sedan vika vi av inåt skogen, över myr och fjäll norröver. Ibland tar vägen slut, vi hittar den snart igen, den gick blott in i dunklet och gömde sig för oss. När den sedan kom fram kalla vi den för gångstig.

Efter en timmes vandring komma vi fram i en glänta och med vid utsikt mot en tjärn ligger Johoila. Himlen välver sig i klara, mäktiga och djupblå toner över de färgrika ödevidderna. Lövs skogen nere vid tjärnen flammar i höstens varma, grella färger och en den vackraste finngård, en lång, trygg rökstuga inramad av små, lutande grå bodar ligger framför oss, medan röken från kokhuset stiger med en svag vind uppåt höjden. De små havretegarna i bergslutningen håller på att mejas. Där går husbonden, gamle Jossi, med lien på ett lustigt format orv, trygg och säker. Efter honom går hans 70-åriga syster och tager upp. I hennes "kölvatten" plockar tvenne gammelpojkar överblivna havrestrån mellan stjernarna.

Vi sätta oss, du och jag, här i gläntan och vila efter färden innan vi gå ner till gården, medan jag i korta drag berättar detta folks saga.

Stamfadern bodde borta i Savolax då ryssar och tatarer härjade i hans hemtrakt, hans pörte brändes och de gamla blevo ihjälslagna. Fogdar hade utarmat provinsen och ingen utsikt till bärgning fanns. Då nådde honom ryktet om den gode hertig Karls löfte om ödevidderna i Värmland och med den kvarvarande familjen drog han iväg åt Sverige. Den vandringen tog flera år. Under färden livnärde de sig med att arbeta åt bönderna, göra småsaker av näver och slöjda

husgeråd för mat och foder åt kon och getterna, som medfördes. Utrustningen var enkel. Karlarna hade var sin yxa och husbonden dessutom en gammal bössa. I konten eller näversäcken (av finska kunti) hade var och en lite kläder, och i en fyrkantig flaska av näver (soalakopsa, uttal: såallagåbsa) hade husmodern en näve salt. Pukkon, finnkniiven, dinglade i läderremmen, en nypa rovfrö förvarades i en näverdosa och i ena vanten hade Jossi råg till första sådden.

I sluttningen här framför oss slogo de sig ner, här var man i skydd för frosten, tjärnen gav vatten åt kreaturen och fisk till omväxling med älgkött och fågel. På myren bortom växte det fina gräset, "finnskägget" (nardus stricta, suomalaisen parda, uttal: somalajsen barda) som korna och getterna tyckte så bra om, och här på sydsluttningen gjordes första sveden.

Medan hustrun gjorde en koja åt djuren, byggde männen den första bostaden, kåtan. Mot en gran restes några långa slanor, björkarna vid tjärnen gav näver till täckning och sedan de hade fått tak över huvudet började karlarna fälla träd på första sveden.

I veckor gå yxorna i bergsluttningen, träd efter träd fällas. De bästa granarna barkas och släpas ner åt kåtan, av dem skall pörtet byggas, och när hela bergsluttningen är avhuggen timra männen bostaden, och man är redo att möta den första vintern i det främmande landet.

Pörtet är en mycket enkel bostad, men varm och sund. Av väldiga kullerstenar ur sveden upplägges en ugn i nordöstra hörnet, här eldas, men i kokhuset lagas maten. Röken från pörtets ugn söker sig ut i rökfånget i taket, den impregnerar bohag och kläder, smittosamma sjukdomar trivas ej i den bostaden.

Medan karlarna arbetat borta på sluttningen med trädfällning har den första odlingen redan börjat i närheten av kåtan. Av kluvna slanor gjordes stora lämmar, som restes till en fyrkantig inhägnad. Härinnanför gingo kreaturen om nätterna och uppluckrade jorden sedan sterna kommit bort. Deras gödsel gjorde marken fet, och när de på så vis huserat inom fyrkanten några månader togos lämmarna ner och flyttades till en annan plats. Där första inhägnaden varit sattes ett primitivt redskap i jorden, förebilden till finnplogen, som helt enkelt var

en krokig gren. Sedan såddes en handfull rovfrö i den uppkrafsade fyrkanten. Denna sort av odling kallas "kvedjning", på finska "torr hotti".

Hela sommaren och påföljande vinter låg sveden obränd, träden fingo torka i nästa sommars sol, sedan tände karlarna. Du kan förstå att det var en stor högtid för människorna i obygden detta och ännu mer när man sedan fick luckra upp jorden under askan och de medhavda rågkornen äntligen kunde sås ut. Den första skörden blev sädeskorn, man hade inte råd att äta av den, kornen voro dyrbara i ödemarken.

Ja, sedan lades sved till sved. Under oändlig möda har generation efter generation brutit dessa tegar vi se här framför oss, det är inte långt mellan stenrösen, man kan gott hoppa från ena kumlet till det andra. Västlandet har så byggts under sekellång kamp, rökstugor ha timrats, en efter annan av denna släkts män som i tre sekler suttit på samma svedjefall.

Och språket; det tog århundraden innan svenskt tungomål nådde till moränlidernas odlare. Ännu går finskan med sin sjungande rytm i de värmländska skogarna, språket har ännu icke dödats, många finnes ännu som icke förstå svenska, och kyrkoherden här i denna socken får ibland använda tolk vid sockenbud.

Nu står Mina på trappan och ropar in folket, du hör, det är inte svenska hon talar, ty ännu är finskan samtalspråket i Johoila.

Arbetet för dagen upphör för vandrarnes skull, Jossi har mycket att berätta, rökstugan öppnar sin gästfria famn för oss och snart sitta vi bänkade vid det stora kilbordet. Stugans gästfria folk duka fram av förrådshusets härligheter, getost och starkost, torkat fårkött, härligt smör och tunnbröd och kaffe därovanpå.

Finsk rökstuga.

Och Jossi berättar. Om fädernas liv i de undangömda skogarna, om vargatider och nödår, om arbetets glädje på sved och myr. Högtid skulle jag vilja kalla detta, en stor andaktsstund med allvarliga lärdomar för oss, vekligare tiders stackare.

Den glädje och ljuvlighet som ligger över en sådan kove som den i Johoila kan icke tolkas med ord. Händigt gjorda träbyttor och stabbstolar, väl laggade mjölkfat och blanka träkärll på hyllorna. En väldig öppen spis och det brunsvarta taket. Allt sparsamt belyst av en sparsam dager från ett enda litet fönster medan flammorna från spisen jaga de bleka skuggorna undan i vråna. En stark doft av kaffe, en pipa tobak, tänd med en eldbrand ur ugnen och över allt detta en outgrundlig finsk skogarnas mystik över fria, ärliga och gästfria människor, som trygga i sitt eget skapade välstånd behandla främlingen som en jämlike.

Ser du, detta är värden, kulturvärden, som icke få prisgivas åt klåpare och vandrande vandaler.

I de värmländska finnskogarna ligga stora skatter förvarade. Underliga sedvänjor, gamla rägglor och sagor, vidunderliga historier om övernaturliga gåvor. På bohag och dörrar och över ålderdomliga bodar finnas mystiska tecken ristade. Men var man vandrar utefter de långa moränliderna, genom finntorp och rökstugor, utefter myr och hemlighetsfulla tjärn vilar en tung, ogripbar ande av detta folk, som med seg energi odlade upp dessa väldiga vidder. Glädje känner man inför detsamma, stor glädje, men ännu större vördnad.

Värmlands finnbygd i oktober 1922.

Fryksdalspojken.

Kursiveringarna äro gjorda av red.

(Eftertryck förbjudes.)

EN GAMMAL DALSLÄNSK SPELMAN, SOM NEDLAGT STRÅKEN FÖR ALLTID

AV DAN. DANIELSSON

Spelmannen *Zacarias Jansson* från Källhult, Dalskogs socken, Dalsland, född 1849, död den 15:de november 1922, var en allmogespelman av det gamla äkta slaget, alltid glad och hurtig och med de allra härligaste dalsländska låtar på sin reper-toir, pristagare vid ett flertal spelmanstävlingar i Dalsland. För två år sedan (1920) besökte jag honom under mina forskningsfärder och upptecknade då en stor del av hans vackra melodier, vilka samtliga nu finnas förvarade i Nils Anderssons stora samlingar i Lund.

Zacarias Jansson.

I början av november i år tillskrev jag honom och frågade om han ville representera den dalsländska allmogemusiken vid kongressen i Göteborg nästa år; någon värdigare representant tror jag knappast man skulle kunnat finna. Brevet träffade honom på dödsbädden, han dog den 15:de samma månad, men efter vad hans dotter berättar i brev till mig, glädde han sig mycket över att vara ihågkommen.

Frid över den gamle spelmannens minne.

Filipstad den 10/12 22.

Prenumerationspriset å Hembygden

för år 1923 kronor 4:80

Lösnummer kronor 0:40

G I L L E S T U G A N

Högt över insjöns glittrande vatten,
långt ifrån stadens oro och larm
ligger vår stuga tyst som om natten,
bjuder oss till sig vänlig och varm.

Snön låg hopad i drivor vid vägen,
sinnet var öppet för syn och för sägen
om troll och tomtar i gammal tro.

Aldrig glömmer jag kvällens tjusning,
aldrig morgonens första ljusning
av stämmingsfylld stilla ro.

Året som flytt du gett åt oss unga
minnen, som blivit en bärande grund.
Låt över bygden din klocka sjunga:
Här bor glädjen, enkel och sund!

KULTURELLA FOLKDANSGILLET'S FÖRSTA JULGILLE
I EGEN STUGA

Regn, vad gör det, när en hänförd ungdoms-
skara drager ut på trettondedagens morgon för
att fira sin första julfest i egen Gillestuga. Vis-
serligen hade vi drömt om strålände vinterväder,
men väl framme tänkte ingen längre därpå.

Där stod frukostbordet dukat med korv och
skinka samt grytan "mitt i byn" och under glam
och skämt börjades festen.

På eftermiddagen samlades alla i hallen och
vandrade under fiolernas toner upp till stora gille-
salen, vars anblick om möjligt ännu mera höjde
stämningen. I glansen av hundratals fladdrande
ljus stod det präktiga julbordet dukat och vid
ena långväggen reste sig den ståtliga granen. Un-
der måltiden och vid de avbrott som gjordes i
dans och lek upplästes medlemmarnes mer eller
mindre lyckade försök i versmakeri. Här gavs och
togs både ros och ris med det gemyt, som endast
äkta kamratkänsla kan åstadkomma. Allvarliga
tankar väcktes genom såväl tal som dikt, av vilka
särskilt en för dagen skriven gav vad vi innerst
känna.

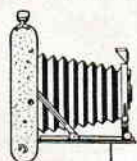
När sedan julklapparna utdelades, överlämnade
en medlem till Gillet en svensk fana och till
Gillestugan samtliga medlemmars gåva: en större
antik ljusstake.

Dagen därpå var festen ett minne blott, men
ett vackert minne, som sent kommer att glömmas.

W'bg.

Trettondagsafton i Gillestugan.

"ALLT FOTOGRAFISKT"

KÖPES BÄST HOS

NERLIENS

HAMNGATAN 26. STOCKHOLM-LUND

MED ÅLÄNDSKA DANSLAGET TILL STOCKHOLM

Det var ungefär ett tjug åländska ungdomar som natten mot den första december hade svårt att få någon lugn sömn. I drömmen dansade efter kadrilj-melodi skyhöga stenhus, kungar, drottningar och spårvagnar gladeligt om varandra.

Så voro vi äntligen alla samlade ombord på Halland, som skulle föra oss över till våra vackra drömmars land.

Omsider nalkades vi Stockholm och våra ögon började i folkmassan söka efter något bekant ansikte. Se där var ju börsdirektör Belfrage och rektor Lindblom m. fl. av bekantskaperna sen i somras. Sedan Modersmålets sång och Ålänningarnas dito avsjungits fingo vi beträda Sveriges jord och mottogos med öppna famnen och alla de varma, vackra ord som svensken hittar på i rätta ögonblicket.

Fredagskvällen fingo vi alla disponera över för vår personliga del. Men genast på lördagen började det.

Då gick den första festen av stapeln. Nu fingo vi ålänningar se vilket rikt land vi kommit till. Inte bara på gods och guld utan på kultur i allra högsta måtto. Detta yttrade även vår färdledarinna frk. Sundström vid den supé, som efter festen var anordnad på Stockholms börs. Något likt denna supé hade vi icke kunnat tänka oss. Där hölls tal på tal, de flesta av dir. Belfrage, vars vackra ord höjde stämningen mer och mer för varje minut. Allra högst stod dock stämningen, när fröken Sundström framförde på sina och allas våra vägnar vår stora tacksamhetskänsla. Det var en sådan vemodsdallrande glöd, så att intet öga i hela den stora salen var torrt, och vi, för oss var det inte långt efter stormgråten. Men när "Delsbostintan" steg upp och tackade för de ord som kommit henne till del, drog minsann vemodet bort. Med sitt Hälsingemål fick hon fram den ena hjärtliga skrattsalvan efter den andra.

Efter supén blev det dans och nu fingo ålandsflickorna svänga om med svenska gossar och tvärtom.

På söndagsmorgon skulle vi träffas på Nordiska museet. Där fingo vi först övervara en föreläsning med skiopiktobilder, sedan gällde det att hinna se så mycket som möjligt av härligheterna. Klockan 4 skulle vi samlas på börsen för att tillsammans med ungefär 300 svenska ungdomar tåga upp till slottet.

Jag vet inte riktigt var hjärtat satt, när vi tågade genom slottsrummen, men inte var det på sin gamla vanliga plats. När vi kommo in i det stora, rikt upplysta Vita havet gick att börja med allt runt, åtminstone för mina ögon. Slutligen funno vi oss stå ansikte mot ansikte med Sveriges kungapar och många medlemmar av den kungliga familjen. Konungen hälsade på drottningens vägnar oss alla välkomna. Därefter höll börsdir. Belfrage ett vackert tal, vari han inneslöt även oss ålänningar. Särskilt rörd kände sig drottningen, då dir. Belfrage omtalade hur en av våra gamla åländska spelmän yttrat "Får jag se Sveriges drottning må jag sedan dö".

Snart var även denna högtidliga stund ett minne blott. Några timmar senare träffades vi åter på Musikaliska akademien, där festerna gingo av stapeln.

Programmet var även denna gång både vackert och gediget. Det skulle vara en Värmlandsafton, och så stolta vi än voro över att vara ålänningar, fick börsdir. Belfrage genom sitt tal en nästan att önska att man vore från Värmland.

Där liksom först hurrades väldiga tag för Åland och ålänningarna. Under honnör med den blågula fanan avslöts festen med sång unisont. Varm och innerlig ljud sången till Sverige "vår längtans mål, vårt hem på jorden" och "landet där våra fäder sova under kyrkohällen".

På måndagen skulle vi ut till riksmuseet. Museet är en storartad anläggning. Man skulle ha göra ett helt människoliv och ändå inte hinna med allt. Genom en utomordentligt god och roande ledning av hr Granhammar fingo vi dock en god inblick i det hela.

På måndag kväll voro vi inbjudna till dir. Belfrage. Han ville, sade han oss, visa oss ett svenskt hem, och trots att detta hem med sin enastående elegans och förfining bort göra oss enkla allmogebarn bortkomna och generade var andan i det en sådan att vi tyckte som om vi varit kära anförvanter på besök i hemmet. Där var mycket trevligt, men där voro också de som kunna göra det trevligt. Familjen Belfrage själva först och främst med sin glada hjärtliga gästfrihet, Dan Danielsson, storspelmannen från Värmland och den oförlikneliga Delsbostintan m. fl. Där var tal och sång och musik och vi ålänningar viskade man och man emellan om hur sagolikt det var. Dir. Belfrage hade per tel. från drottningen fått i uppdrag att framföra ännu en gång hennes enkla och uppriktiga tack, dessutom att till fröken Sundström och den gamle spelmannen J. Larsson överlämna hennes porträtt.

Så hade tiden dansat i väg med en sådan hastighet att vi den sista dagen befunno oss i Stockholm. Då voro vi bjudna till Delsbostintan, vår kära "Ålands faster" som hon själv kallade sig. I hennes hem med kärllhyllan på väggen och kopparkaffepannan på bordet kände vi oss hemma och vi hade så roligt som man bara kan ha när man smittas av hennes innerliga glattighet.

Titt och tätt gingo våra ögon till klockan som ohjälpligt led och led. Så sjöngo vi några sånger. Därpå tog sig fröken Sundström för att hålla tal på ren åländska och gjorde det nästan lika bra som självaste Stintan. När sedan avskedsorden riktades till oss, kändes det som när man lämnar hemmet och ger sig ut mot det ovissa i världen. För "Stintans" moderliga avskedsfamntag brusto alla djupsens källor och med saknad i hjärtat och tårar i ögonen skildes vi från detta glada trevna hem.

Så hade tiden för vårt stockholmsbesök tagit slut. Efter växlade hälsningar till höger och vänster och hundratals "Hälsa Åland" stego vi åter ombord på Halland för att denna gång ställa kosan åt motsatt håll. Än en

gång blandades våra röster tillsammans i "Du gamla du fria" och Modersmålets sång.

Med saknad skildes vi från varandra. Vi hade upplevat så mycket tillsammans, så det kändes som om ett band som mellan kära syskon skulle knutits oss emellan. —

Om jag någon gång blir farmor eller mormor och mina snälla små barnabarn be om en saga börjar jag säkert "Det var en gång" och så berättar jag om när Åländska danslaget voro gäster i Stockholm.

En som var med.

* * *

NORDISK DANS Å AUDITORIUM

Brage Gille i Stockholm hade tisd. d. 16 januari arrangerat en anslående fest å Auditorium till vilken var inbjuden norska danslaget Dalebu från Kristiania. Det gedigna programmet vore värt en lång recension men tyvärr tillåter inte utrymmet. Vi få i första hand giva Brage Gillers alla medlemmar ett välförtjänt beröm, som så tappert stred för sin fests lyckliga utgång. Då intresset och den goda viljan är så stor, att ett 60-tal medlemmar först sälja ut 1,200 biljetter under hand, och sedan taga emot som kära gäster de norska dansarna i sina hem, under deras flera-dagars vistelse i Stockholm; och sedan göra halva programmet med sina, ur kritiksypunkt sagt, superbt framförda danser, evad det gälde folkdans eller sirliga kavaljersdanser; det får man väl säga är ett föredöme som är värt all aktning.

De sagomättade norska folkvisedanserna äro någonting för oss jäktande nutidsmänniskor som en vila för öga och sinne, det var som ett sus ur skogen. Och hur mycket skönt och förnämligt ligger ej uti den norska hardangerfelans trollstämda musik. Det var klocketoner från St. Tomas, det var bröllopsklockor på brudfärden, det var den vilda skogens dans och valljäntans vemodsfulla locklåt.

Naturleken hallingedansen var nog det bästa man kan få se i den vägen. Det är större konst än man anar; fast hjärtat fastnar i halsgropen då språnget göres, så äro ben- och fotrörelserna

säkert lika stor konst. Det är en gymnastik i dans, som är mer påkostande än det ser ut.

Sporr och Soling hade väl en av sina största kvällar, och sällan har väl ett auditorium fått höra så förnämlig folkmusik. Det var polskor och valser samt gamla brudmarscher och hornlåtar, ålderdomliga och vemodsfulla. Ja det var en verkligt förnämlig kväll, och jag tror att den talrika publiken var förtjust.

Inte blev det någon förtjänst för föreningen i ekonomiskt avseende, men det blev, som hr Belirage sade i sitt tal, en maning till alla "att lyssna till den granens susning vid vars rot vårt bo är fäst".

Krax.

* * *

ATT UPPLÄSAS AV KORRESPONDERANDE SEKRETERAREN

Vår tidning har erhållit namnet "Hembygden" i stället för "Hembygdsringen", vilket namn av viss anledning måste återkallas och annulleras. "Hembygden" är f. ö. mycket bättre och vackrare namn och torde hava stora förutsättningar för att bli spridd runt om i land och stad. Den kommer att utgå i 16-sidigt oktavformat på fint papper med ny utstyrelse och de bästa medarbetare. Detta nummer innehåller: Värmlands finnbygd av sign. Fryksdalspojken, Ålänningarnas besök i Sthlm av dem själva, Vad vi vilja av börsdir. Kurt Belfrage, "En tystnad fela" av Dan Danielsson.

Någon dans kan ej införas i detta nummer då en genomgående revidering pågår för utgivande av den nya läroboken. Hädanefter komma blott nyuppspårade danser att införas i tidningen för att ej tidningen skall konkurrera med läroboken. Tiden för anteckning till boken är utsträckt till 1 mars.

Bilda kretsar!

Den första kretsen är bildad, omfattande Småland—Östergötland, den andra Stockholm med förstäder, så kommer Göteborg som god trea, och så blir det troligen Södermanland—

Närke, Skåne—Blekinge, Halland—Bohuslän—Västergötland, Värmland, Västmanland—Dala, Gästrikland—Hälsingland, Norrland, omfattande Jämtland, Härjedalen, Ångermanland, Medelpad, Västerbotten och Lappland.

* * *

UTKOMNA SKRIFTER OCH PUBLIKATIONER

"Sång och arbetsglädje" av Helge Sandberg, är en liten förtjusande visbok, innehållande en mängd lyckligt valda, såväl kända som okända, sånger och visor; såsom bordvisor, gånglåtar, arbetsvisor ur alla yrken, folkvisor m. m. Det är en värdefull present och en uppmaning till all vår ungdom att återupptaga sången, och sjunga i kyrka och i arbete, i helg eller söcken, i dans och i lek. Den lilla boken kostar kr. 2: 50 och finnes i de flesta boklädor i hela riket.

"Bönnera där hemma". Visor på närkesmål av J. L. Saxon är en liten bok med roliga och vackra dikter från en sund och arbetsfrisk bondbygd. Det okonstlade förnämliga har Saxon i många stycken fått fram, och hans bok giver läsaren en angenäm stund och en sommarfläkt från åker och äng.

Här ett par citat.

I nunnase titta du in här,
I lilla Anneka, glaer å rar.
Då ä sen du geck, sôm hadde
ett solskin i stuga blitt kvar.

E flecka sjunger för sin vän.

Ja har inte far; ja har inte mor;
ja har inte syster; ja har inte bror,
å enge ja äger i väla.

Du ä för mäj far; du ä för mäj mor;
du ä för mäj syster; du ä för mäj
bror —
den rikesta ä ja i väla —.

ETT GOTT BETYG

Att Svenska Ungdomsringen för bygdekultur äger sin egen publikation är säkerligen av verkligt stor betydelse. Föreningen äger ju medlemmar inom vidt skilda trakter i vårt land och hembygdens son eller dotter bör ju ha lättare att plocka fram min-

Hos

VÄRMLANDS HEMSLÖJD

finns att köpa eller
beställa allt som be-
höves i ett modernt
hem.

Värmländska sockendräkter
tillverkas med största pietet.

Konstfliten

Förening för
Hemslöjd o. Konsthantverk

Utställnings- och
försäljningslokaler
i Gamla Höskolan
GÖTEBORG

Mitt emot John Ericsson-statyn

nenas skatter än den flyktige resenä-
ren om denne även är en allvarlig för-
skare. Svenska Ungdomsringens för
bygdekultur organ bör kunna bli en
källskrift av stort kulturhistoriskt
värde och på samma gång en god för-
eningslänk bygder och klasser emellan.
Tidskriftens föregångare "Folkdans-
ringen" har även under sin tvååriga
tillvaro givit de bästa löften för fram-
tiden.

Stockholm den 14 november 1922.
Gerda Cederblom.

* * *

TRANÅS FOLKDANSLAGS JULFEST

var särdeles tilltalande med en äkta
julstämning över det hela. Festen in-
lededes med "Jag vet ett land", sjungen
av Tranås Hembygdskör, som även i
fortsättningen bidrog med flera ut-
märkta sågnummer. Folkdanslaget
gav en vacker uppvisning i folkdanser
och sånglekar, bland vilka en nyin-
övad norsk folkdans verkade mycket
ansläende. Olof Knut-Ekwall före-
drog en delvis ny samling gamla folk-
låtar ur sin rika repertoar. Festen
avslöts med att publiken unisont sjöng
"Du gamla, du fria", varpå följde ett
rungande fyraldigt leve för gamla
Sverige.

Ö. C.

* * *

»NILS ANDERSSON VILAR HÄR»

En vacker högtidlighet ägde i tors-
dags rum å Hofterups kyrkogård, då
minnesstenen över framlidne revisions-
sekreteraren Nils Andersson avtäck-
tes. I det vackra vädret hade ett 100-
tal personer från byn och fiskläget
kommit tillstädes för att övervara av-
täckningen. Stenen, som är kompon-
erad av Milles, ansluter sig vär-
digt till den gamla skånska grav-
vårdsstilen, varav vackra representan-
ter äro att se på Hofterups kyrkogård.
Materialet är gråsvart kalksten —
snarlik den gamla Fågelsångskalk-
stenen, ett material, varav de flesta

Skånska häradsdräkter

utarbetade efter gamla häradsmodeller
i lager och beställning för damer
och barn. Kjoltyger - för-
klåden - livstycken - klutar
m. m. Klutar bindas.
Maljor - snörkedjor,
knappar, broscher
av kontrollerat
silver. Upp-
glvmått
vid
dräktbeställning.

Ingrid Andersson

Nationaldräcksaffär
Baltzarsgatan 27, Malmö

Tel. 3942

Öppet 9-5

Skandinavisk Konstslöjd-Försäljning

77 Drottninggatan 77

Tel. 30243

Grundad 1896 Norr 743

Stockholm.

Nationaldräkter

Hemslöjdsvävnader

Handarbeten

Träarbeten

Målade, snidade och trävita.

Till Salu

En färskinnspläs
till kvinnlig
Leksandsdräkt

Vidare pr telefon K. 394.

Vadmal utbytes mot ull

Östgötadräkterna
Treoliga och Billiga.

Övre Hälsinglands Hemslöjdsförening

Suditsvall

Rikst. 284

Folkdräkter: Delsbo, Järsö, Ljusdal m. fl.

Mattor i ända till 4 m. bredd. Möbelftg,
gardiner, duktyg och handdukar.

Arbeten i näversöm, Delsbo- och Järsö-
söm, spetsflätning, Delsbohopppling.

Smide, träslöjd m. m. m. m.

Södra Dalarnas Hemslöjdsförening

Riks 238 Hedemora. Riks 238

Specialitet: Trasmattor i konst-
närliga mönster, ryor, linne-
duktyger. Sockendräkter från
Hedemora, By, Folkärna och
Grynäs socknar i Södra Dalarna.

av allmogens gravstenar i Lundatrak-
ten äro gjorda. På stenens framsida
ses en flöjt och ett notblad samt in-
skriptionen: *Nils Andersson vilar här.*
På fransidan står: *Revisionssekre-
rare Nils Andersson, född i Hofferup
år 1864 den 29 juli, död i Lund år 1921
den 1 febr.*

* * *

K. P. LEFFLER DÖD

Det är främst som varm musikvän
och upptecknare av gamla folkmelodier
den avlidne gjort sig bekant. Musi-
ken fyllde hans liv och under studie-
åren i Uppsala var det främst musi-
kens gudinna han dyrkade.

Genom sitt stort anlagda ehuru
ofullbordade verk "Folkmusiken i
Norrland" har han för alltid skaffat
sig ett namn som musikforskare. En-
bart i Ångermanland har L. uppteck-
nat över 1,000 melodier, som nu så
småningom skola utgivas. Även för
Medelpad hade han samlat ett rikt
material.

* * *

BRUSTNA STRÄNGAR

Åter har en av det gamla gardet stu-
pat, en av veteranerna i Arthur Ha-
zelius' fylking däruppe på Skansen...
För icke en månad sedan sågo vi sex-
tionioåringen trägen i sin ena gärning
— att tillverka de gammaldags julboc-
karna, vilka blivit en hävd på Skansens
julmarknad sedan gamle Ekström för
länge sedan ställde upp de första på
ståndens fällskivor. Att sköta fidlan
"i stugone" eller när polskan och mar-
scherna klingade manande till taktfasta
steg på golv och på stigar — så min-
nas honom alla. Att han därjämte i
sin ungdom tecknade upp en ansenlig
del sägner och sagor från sin hembygd,
Skokloster, och sedan ur sitt vakna
minnes skattkammare frikostigt delade
med sig vad han hört och sett — vet
blott ett fåtal, men desto tacksammare.
Sitt kära Skansen skänkte den gamle
sina vackraste sagor och låtar, och
där har hans trofasta sinne och red-
lighet blivit till ett ordspråk. Frid
över ditt ljusa minne, speleman Ek-
ström!

Hj. E.

Vid resor och turistfärder

Överlämna allt besvär
med biljetter till

SVENSKA TURISTFÖRENINGENS RESEBYRÅ

BYRÅ, NORRLANDSGATAN 1611

STOCKHOLM

Telefoner: 57 22, 204 71, Norr 49 20.

Jönköpings läns folkdräkter

Uppmarks och Östra-härads
erhållas från

Jönköpings läns Hemslöjdsförening

Utställning

och försäljning av hemslöjdsalster

11 Östra Storgatan, Jönköping.
Tel. 974

Ångermanlands Hemslöjdsförening

Riks 260 Sollefteå. Riks 260

Lärft, duktyger, spetsar, hál-
sömsgarn av handspunnet ma-
terial. Ryamattor, möbelyger,
gardiner, smide. Ångerman-
lands-dräkter.

HEMBYGDENS ANNONSPRISER

- 3 spalt = 50 mm. på 70 mm. höjd.
Kronor 15:— pr gång.
- 2 spalt = 80 mm. på 48 mm. höjd.
Kronor 15:— pr gång.
- 2 spalt = 80 mm. på 100 mm. höjd.
Kronor 25:— pr gång.
- 2 spalt = 165 mm. på 100 mm. höjd.
Kronor 50:— pr gång.
- 1 sida. Kronor 80:— pr gång.

Vid årsannonsering lämnas 20 % rabatt
och vid 1/2-årsannonsering 10 % rabatt.

Ny lärobok i folkdans:

Utkommer inom närmaste tiden. De som önska bekomma boken för det billiga priset av Kronor 5:— uppmanas att under nedanstående adress innan den lista mars insända anmälan härom ty efter nämnda tid höjes priset till Kronor 7:50 pr exemplar. Boken som får en enkel men smakfull utstyrelse upptager alla de danser, som hitintills äro kända samt musiken till dem.

Svenska
Ungdomsringen för bygdekultur
Stockholm 50

Skånska folkdräkter

och material till dylika i gediget och stiltroget utförande från

Malmöhus Läns
Hemslöjdsförening
Malmö - Hälsingborg
Telefon 26 16. Telefon 72.

Gott Nytt År

tillönskas alla mina vänner
i Svenska Ungdoms-
ringen för Byg-
dekultur
a v

Dan. Danielsson Filipstad

Första volymen
föreligger av
standardverket om
vår folkmusik:

SVENSKA LÅTAR

samlade

av

NILS ANDERSSON

Dalarnes I

Pris 20 kr.

P. A. NORSTEDT
& SÖNERS
FÖRLAG

Gernandts Boktryckeri

Ernst H. Gernandt
Mästersamulsgatan 43
Stockholm.
Telefoner: 179 19. Norr 112 04

Specialitet:
Illustrerade Kataloger
Bokverk
Tidningar • Föreningstryck

Gestriklands Hemslöjdsförening

Landskapsslöjd:
Vävnader, möbler,
smide, lergods.

Landskapsdräkter:
Ovansjö, Valbo,
Hedesunda.

Telefon 21 54 GÄVLE Telefon 21 54

Svensk Hemslöjd

12 Biblioteksgatan 12
Tel. 7625 Norr 8143

Möbler

Textilier

Spetsar

Nationaldräkter m. m.